

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio II. Quomodo demonstretur Deum esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

6 Disput. I. De Deo. Quæst. I. Sect. II.

riori animal. Essentia verò Dei necessariò includit existentiam, ideòque non potest illam probare. Denique per essentiam provt conceptam præcisiuè ab existentia, probari non potest à priori existentia, quia nihil in essentia Dei est prius & notius quàm existentia.

Ad tertiam Resp. illam demonstrationem; ens necessarium existit, &c. Non esse demonstrationem à priori, in qua necesse est vt præmissa vtraque per se nota sit, vel certè probari possit per propositionem per se notam. Hic neutra præmissa est per se nota neque notior est conclusione; quia notius non est ens necessarium esse, quàm Deum esse.

SECTIO II.

Quomodo demonstratur Deum esse. Art. 3.

Ex quaduplici capite potest demonstrari quod Deus sit.

Cum ergo demonstrabile sit, *Deum esse*, inquit, credenda superest efficax aliqua, & manifesta ratiocinatio, quæ sic ostendat esse Deum, vt insipientem illum convincere certò possit, qui dicit in corde suo non esse Deum. Scio multas ingeniosè allatas esse ab Aristotele 7. & 8. Physicorum, & 5. Metaphysicæ. à S. Thoma lib. 1. contra gentes, & hic art. 3. quas tamen ferè omittam hoc loco, vt ex quaduplici potissimum capite argumenter. primò dari actum primum. Secundò dari ens necessarium. Tertiò dari ens improductum. Quartò admittendam necessariò esse causam aliquam vniuersalem & infinitam.

§. I.

I. DEMONSTRATIO.

Dari necessariò actum purum, & infinitum.

Anselmi demonstratio ingeniosa.

Primò itaque Anselmus in prologo, & libro contra insipientem, demonstrationem ingeniosam excogitavit, quâ probat, Deum ita esse, vt non possit cogitari, non esse, nisi ab insipiente qui simul illum esse dicat, & non esse, imò illum tunc dicat esse, quando dicit non esse; sic autem argumentatur.

Ens quo nullum maius, neque perfectius cogitari potest, existit; nomine *Dei* omnes intelligunt, id quo nihil maius, neque perfectius potest cogitari: Ergo id quod communiter omnes intelligunt *Dei* nomine, existit. Minor nota est, probatur maior, ens existens, melius est quàm ens non existens: ergo ens quo nihil cogitari potest maius, est existens; si enim esset non existens, iam posset aliquid eo melius cogitari.

Neque dicas distingui debere primam maiorem; ens quo nullum maius cogitari potest existit, si cogitur verè concedo, si cogitur fictè nego; debes autem ostendere istud ens non cogitari fictè.

Sed contra: ens quod cogitur verè, melius est quàm illud quod cogitur fictè: sed ens de quo agimus, est id quo nihil melius potest excogitari; ergo non cogitur fictè, sed verè, & semper quacunque distinctione fueris vsus, idem reponam: quia id quod non implicat contradictionem melius est quàm id quod implicat; ergo id quo nihil cogitari potest melius, non implicat.

Videtur difficile.

Verum: hæc probatio subtilissima quidem est, sed si eo duntaxat sumatur modo, videtur esse Sophistica, nam facilis est instantia, quam opposuit Anselmo author responsionis pro insipiente apud Carthusianum Regio: & est pulcherrima earum quæ possunt cogitari, ergo illa regio est, & de Creatura, earum quæ possunt cogitari perfectissima, similiter possem

argumentari. Creatura existens melior est quàm Creatura non existens; Creatura de qua loquimur est perfectissima earum quæ possunt cogitari, ergo est existens. Itaque soluuntur argumenta huiusmodi distinctione quam habet S. Thomas art. 2. ad 2. ens quo nullum melius cogitari potest existit, si sit ens verum & non fictum concedo, si sit ens fictum nego. Ad probationem conceditur illa maior ens verum, melius est quàm ens fictum, sed distinguitur minor; ens de quo agimus dicitur verè id quo nihil melius potest cogitari nego, dicitur fictè, concedo.

Nihil ergo probatur hoc argumento vt rectè aduertit Anselmus, nisi probes ens illud quo nullum melius cogitari potest, non cogitari fictè sed verè. Probatur autem à Scoto in primum distinctione 2. quæst. 2.

Anselmi demonstratio defensa per viam Scoti.

Esse purum & simpliciter actuale, seu actus purus, si non implicat, necessariò existit, actus purus non implicat, ergo necessariò existit. Maior ex ipsis terminis evidens est; quia, ille dicitur purus actus, qui nihil est nisi actus, eo quod excludat omnem potentialitatem, sed actu est totum quod potest esse, vnde si potest esse aliquid, statim necessariò illud est.

Difficultas ergo tota est in minori, diceret enim Atheus implicare actum purum probatur ergo Primò, quia si actus purus implicat afferri potest aliqua contradictio qua ostendatur, est, & non est: sed nulla huiusmodi affertur contradictio, quod sanè dicere sufficit, vt ostendatur aliquid non implicare; alioqui fingere liceret ad libitum implicantias, de possibilitate infiniti, Creaturæ omnium perfectissimæ, Creationis ab Eterno, in quibus non est satis dicere, implicat, nisi afferatur eodem tempore implicantia.

Ostenditur quod actus purus non implicat.

Deinde potest etiam positiuè probari hæc non repugnantia, ille conceptus obiectiuus non implicat contradictionem, qui non includit directè, vel indirectè simul esse, & non esse: sed esse purum, non includit in suo conceptu esse simul, & non esse: nihil enim aliud dicit quàm esse, & sic excludit omne non esse: ergo ille conceptus actus puri non includit contradictionem.

Neque dicas primò illam propositionem, actus purus in suo conceptu, non includit nisi solum esse, distingui posse; actus purus in suo conceptu provt cogitur ab intellectu dicit solum esse concedo; actus purus provt est à parte rei & in se nego: vel si velis actus purus si sit purus à parte rei concedo; si non sit purus à parte rei nego.

1. Instantia.

Contra enim insto illud quod ita cogitur ab intellectu vt dicat purum esse, non potest implicare à parte rei vt est in se, nec esse fictum, quia esse solitarie sumptum non includit non esse, simul & esse: sed per re actus purus provt cogitur ab intellectu dicit solum esse; ergo non potest implicare à parte rei: quia vt id quod cogitur ab intellectu sit ens fictum, & impossibile, necesse est vt id quod obicitur intellectui includat affirmationem & negationem respectu eiusdem, quomodo autem illas includat, si excludat negationem ipsius esse, & affirmet solum esse.

Neque dicas secundò, actum purum in suo quidem conceptu non importare directè, ac formaliter contradictionem, sed consequenter tantum, sicut qui negant possibilitatem infiniti, sæpe dicunt quod in conceptu quidem infiniti non importatur vlla contradictio, sed consequenter tantum, quia sequuntur aliquæ contradictiones? Cur ergo non idem de actu puro dici potest.

2. Instantia.

Sed contra, illud in suo conceptu neq; directè, neq; indirectè importat contra dictionem, quod etiam consequenter non importat non esse, sed omnino illud negat; atqui purum, & solum esse, non importat non

non esse, sed illud potius excludit; ergo solum esse, seu actus purus, non importat contradictionem etiam consequenter. Deinde asserere oporteret consequentes illas contradictiones, aliqui fictitiae illae sunt.

3. Instan-
tia.

Neque dicas tertio, simili argumento posse probari existentiam Trinitatis; non enim implicat Deum esse trinum: ergo est trinus, quia Deus est totum id quod potest esse, & tamen certum est Trinitatem non posse demonstrari naturaliter.

Resp. cognosci à nemine posse naturaliter, quod Trinitas personarum non implicet: si enim solum naturae consulatur lumen, multa afferentur apparentes implicantiae, quas sola naturalis cognitio solvere non poterit, ut patebit disput. 6.

Veritas
demon-
strationis
propositae.

Optima igitur est, & solida illa Scoti argumentatio, quae omnino coincidit cum ratione Sancti Anselmi. Potestque ad alia etiam Dei praedicata traduci: verbi gratia, esse per essentiam, esse infinitum, esse à se, esse necessarium: nam illa si non implicant procul dubio existentiam, quia esse per essentiam, essentialiter est totum quod est, ergo si potest esse oportet ut sit, aliqui posset habere aliquid quod non esset illi essentialiter. Similiter ens infinitum dicit infinitam & omnimodam perfectionem. Ergo illud est actu si non implicat illud esse, si enim esset contingenter iam non esset summè perfectum; imò ens infinitum excludit à suo conceptu omnem implicantiam. Idemque de ente à se fieri potest argumentum; ens à se non implicat, ergo est, nam ens à se dicitur non quod causat se ipsum, sed quod formaliter per essentiam existit. Denique de ente necessario simile argumentum formari potest; si enim non implicat necessarium est ut etiam fuisse argumentatur Anselmus locis citatis. Sed haec demonstratio licet, ut dixi concludat infallibiliter, non est tamen à priori quia quamvis sit per aliquid intrinsecum ipsi Deo, negatiua tamen est, & per aliquid posterius ipso esse.

S. II.

I I. DEMONSTRATIO.

Dari ens simpliciter necessarium.

Quidquid
est non
est contingens.

Ens necessarium, appellamus, illud quod sic existit, ut non possit non existere; illud autem est ens contingens, quod sic existit ut possit non existere. Cuiusmodi sine dubio est Creatura quaelibet, unde sufficienter probatum erit esse Deum si probauero dari ens necessarium, quod fuisse Anselmus loco citato probat sed nos hic cum S. Thoma art. 3. idem ostendimus diuerso modo.

Si entia omnia quae nunc existunt non sunt contingentia; datur in rerum natura ens aliquod necessarium existens; sed omnia quae nunc sunt, non sunt contingentia; ergo datur aliquod ens necessarium existens, siue Deus.

Maiores videtur non egere probatione nam si quidquid existit non est contingens oportet ut vel totum sit necessarium; vel ut aliquid necessarium existat. Non dices totum esse necessarium, cum multa sint haud dubie contingentia; manet ergo ut sit aliquid necessarium.

1. Probatio
minora.

Minor itaque probatur clarissime, primo enim: si omnia quae sunt & fuerunt, sunt contingentia sequitur potuisse fieri, ut ab aeterno nihil existeret, si enim sunt contingentia potuerunt non esse: sed non potuit fieri ut ab aeterno nihil existeret; ergo non omnia quae sunt, & fuerunt sunt contingentia. Probatur minor, si potuit fieri ut ab aeterno nihil existeret, debuit dari aliquid per quod totum quod fuit determinaretur ad existendum: sed nihil datur per quod totum quod fuit determinaretur ad existen-

dum; ergo non potuit fieri ut ab aeterno nihil existeret. Maior certa est quod enim est indeterminatum ad existendum debet determinari. Minor probatur totum quod fuit non potuit se ipsum ab aeterno determinare ad existendum; sicut si modò nihil existeret, implicaret omnino aliquid de nouo determinari ad existendum: ergo nihil fuit per quod totum illud determinaretur ad existendum. Confirmatur primò si potuit fieri ut nulla omnino res existeret: debet dari aliqua ratio, quare potius fuerit quam non fuerit, sed nulla omnino potest dari ratio, dic enim quare res potius fuerint, quam non fuerint: ergo non potuit fieri ut nulla omnino res existeret, ergo non omnia fuerunt contingentia. Quae ratio clare rem demonstrat. Confirmatur secundo contingentia non magis ab aeterno potuerunt determinari ad existendum, quam nunc, si nihil omnino existeret: sed si nunc nihil omnino existeret, implicaret ut aliquid determinaretur ad existendum; ergo neque potuerunt ab aeterno determinari: dic enim cur posito quod nunc nihil existeret, collectio entium non posset determinari ad existendum. ab aeterno autem potuerit determinari, cum fieri posset ut nihil existeret. Quae videtur etiam euidenter demonstratio.

2. Probatio
minora.

Secundo prima illa minor probatur, quod non omnia quae sunt, contingentia sunt. Implicat contradictionem ut entia quae sunt ex suis principiis essentialibus, & intrinsecis possibilibus, sint possibilis tantum per accidens, imò & sint impossibilia: sed si omnia essent contingentia, nihil autem necessarium, nihil esset possibile nisi per accidens, imò posset omnia esse impossibilia, ergo implicat ut totum quod est sit contingens. Probatur minor illud est possibile solum per accidens, quod potuit non esse possibile: si omnia sunt contingentia potuerunt non esse, ergo nihil est quod sit possibile nisi per accidens imò nihil est possibile, quod non possit esse impossibile; nam si omnia sunt contingentia possunt definire esse: sed si omnia definirent esse, nihil prorsus esset possibile. Ergo omnia possibilis possunt esse impossibilia.

3. Instan-
tia.

Dices primò omnia illa quae sunt existentia, distributiuè ac determinatè sumpta esse contingentia, collectiuè autem & indeterminatè sumpta esse necessaria. Nam quamvis hoc & hoc ens possit non esse, tota tamen collectio ut collectio est, esse potest necessaria.

Sed contra: illud est ens contingens quod essentialiter non existit, nam ens contingens dicitur illud cui essentialiter non est existere, sed tota collectio contingentium non existit essentialiter; ergo tota collectio contingentium est contingens. probatur minor. Quidquid est de essentia superioris alicuius praedicati est etiam de essentia inferiorum, ut constat ex Logica, quia inferiora, includunt rationes omnes essentialiter superiorum: sed esse non est de essentia singulorum indiuiduorum: ergo nec esse potest de essentia totius speciei quae collectio est indiuiduorum. Deinde probatur rursus eadem minor. Quidquid conuenit essentialiter partibus collectionis secundum se, non autem prout componunt quantitatem aliquam continuam aut discretam, conuenit etiam essentialiter collectioni ut collectio est. Nam si partes omnes collectionis sint viuentes, implicat ut tota collectio non sit viuens. Si omnes sint rationales, tota collectio est rationalis, imò verum etiam hoc est quamvis accidentaliter solum singulis aliquid conueniret, modò non conueniat illis ut componunt quantitatem, nam si candelae, verbi gratia, infinitae sunt albae vel accensae, certè tota collectio est alba, & accensa. Sed esse contingens conuenit essentialiter singulis indiuiduis contingentibus, non

prove

provt faciunt compositionem alicuius quantitatis sed secundum se, igitur implicat vt tota collectio contingentium non sit contingens.

Confirmatur: quia si tota collectio contingentium esset essentialiter existens: sequeretur quod si omnia contingentia designarent esse, posset ipsa natura rursus ex sua vi constitui existens, præciso quouis principio extrinseco; consequens est absurdum: quia si species inciperet esse deberet incipere ab aliquo individuo, quod exigit principium extrinsecum, ergo implicat vt tota collectio contingentium essentialiter existat. Maior probat, quod essentialiter alicui conuenit semper illi conuenit, sed esse conuenit essentialiter collectioni individuorum, ergo semper illi conuenit.

2. Instan-
tia.

Dices secundò, illud argumentum esse vitiosum quia procedit à distributio ad collectiū, singula sunt contingentia, ergo tota collectio est contingens sicut si diceret singuli homines sunt individua, ergo tota collectio est individuum.

Sed contra nam vt ostendebam nuper licet aliquando argumentari à distributio ad collectiū, quotiescunque prædicatum non est quantitas determinata continua vel discreta: verbi gratia, non licet dicere singuli homines vnum sunt individuum: ergo tota species vnum est individuum. Licet autem dicere singuli homines sunt rationales, ergo tota collectio est rationalis. Singuli homines sunt Christiani, ergo tota collectio est Christiana: similiter singula individua sunt contingentia, ergo tota collectio est contingens.

3. Instan-
tia.

Dices tertio, probari quidem hoc argumento existentiam alicuius entis necessarij quod non est probare Deum. Si enim diceret Atheus dari entia infinita necessaria quorum vnum produxit aliud, non sequeretur totam collectionem eorum quæ sunt posse non existeret.

Sed contra, nam hoc argumento sufficit quod probatum sit dari ens aliquod quod non sit contingens, nos enim *Dei* nomine intelligimus id quod essentialiter existit, ostendetur autem statim illud esse improductum, imò & vnicum.

§. III.

III. DEMONSTRATIO.

Dari ens aliquod primum, & improductum.

Coincidit ista demonstratio cum præcedenti fere in probandi modo, licet in re multum differat; eaque video vt fere omnes cum Aristotele, ac S. Thoma, potestque proponi efficaciter hoc modo.

Datur ne-
cessario
aliquod
ens à se.

Tota collectio entium ab alio, est ab alio, etiam vt collectio est: illud aliud est ens à se à quo est illa collectio: ergo datur ens à se. Maior est euident; quia implicat vt singula individua contenta intra collectionem sint ab alio à se distincto, quin tota etiam collectio sit ab alio à se distincto; quod enim conuenit essentialiter partibus collectionis, & non est determinata quantitas vel numerus, conuenit etiam toti collectioni, verbi gratia, quia singuli homines sunt rationales, tota collectio est rationalis. Probatur minor, tota collectio entium ab alio non potest causari per vllum ens ab alio, vel enim causaretur per ens ab alio, contentum intra collectionem; & sic collectio causaret se ipsam: vel per ens ab alio extra collectionem, & sic extra collectionem omnium, daretur aliquid, quod implicat in terminis. Ergo debet causari per ens à se.

7. Instan-
tia.

Neque dicas primò esse probabilem Thomista-

rum omnium sententiam quod inter causas dari potest mutua causalitas. Quo posito euident est, eo argumento nihil probari, quia entia creata potuerunt se mutuo producere, idèque non probatur dari ens improductum.

Sed contra, nam mutua causalitas causarum demptâ causâ finali, siue sint in diuerso genere, quod solum admittunt Thomistæ, siue in eodem quod illi negant est omnino impossibilis, quia vt in Physicis demonstrabam. Sequeretur quod aliquid præsupponeret primam sui existentiam, etiam sub eodem conceptu quia omnis effectus præsupponit suam causam, & causam suæ causæ, ipse effectus causa est suæ causæ, ergo præsupponit se ipsum non solum vt causam, sed etiam vt effectum, quia causa creata prius est effectus quàm causa. Hic effectus præsupponit se ipsum vt causam, ergo præsupponit etiam vt effectum.

2. Instan-
tia.

Neque dicas secundò multorum etiam probabilem esse sententiam, mundum & generationes vt nunc sunt esse potuisse ab æterno, atque ita dici posse quod nullus fuisset primus homo, sed Petrus genuisset Paulum, & Petrum Ioannes, & sic in infinitum. Quo posito, nullum individuum esse in tota collectione quod non sit ab alio individuo intra eandem speciem. Totam verò collectionem, vt collectio est nihil esse prorsus distinctum ab indiuiduis, vnde cum non possit habere causam aliam, quàm eam quæ causat indiuidua, certè si omnia indiuidua sunt ab alio, implicat vt tota collectio non sit ab alio, nam secludendo etiam primum illud ens à se si omnia indiuidua causam habent, tota etiam collectio est ab alio, ergo non bene probatur dari Deum; quia tota collectio entium ab alio, est ab alio: nam esset ab alio etiam si non esset ab ente à se. Solui enim videtur argumentum si dicas, tota collectio vt sic, est ab alio quod sit vnum, & extra collectionem nego: quod sit multiplex & intra collectionem concedo: tot videlicet sunt causæ totius collectionis, quod sunt partes collectionis, quæ, vt dixi, nihil est præter partes. Vt quid igitur quæris alias causas collectionis, quam partium causas. Nam sic non sequitur quod collectio causet se ipsam, sed quod vna pars collectionis causet aliam, & collectionem causet plures causas.

Hæc instantia difficilis est, supposita sententia eorum qui admittunt possibilitatem infiniti processus in causis, & generationum ab æterno. Hæc enim posita difficilè probatur dari ens improductum à quo fieri debeat tota collectio entium ab alio. Sed argumentari tamen efficaciter licet, quia primò processus ille infinitus generationum ab æterno satis manifestè probatur implicare, vt ostendebam in libris de mundo, quia in ea serie generationum, & corruptionum verum esset hodie dicere, plures fuerunt generationes quàm fuerint corruptiones; quia plura fuissent genita quam corrupta cum omnia corrupta iam fuissent genita, & omnia genita nondum sint corrupta, & tamen non fuissent plures generationes, quàm corruptiones, cum nulla sit generatio, cui adiuncta non sit corruptio. Deinde quia implicat collectionem ipsam generationum, & corruptionum æternam esse, si necessariò tota illa collectio, præsupponit aliquid prius, collectio autem tota corruptionum, verbi gratia, necessariò præsupponit aliquid prius: quia vt sæpe dixi quod conuenit essentialiter corruptioni vt corruptio est conuenit etiam essentialiter collectioni corruptionum: sed corruptio vt sic præsupponit aliquid prius; ergo collectio etiam corruptionum præsupponit aliquid prius non solum naturâ sed etiam tempore.

Ostendi-
tur impli-
care gene-
rationum
seriem ab
æterno.

Secundò

Etiā po-
sitā etēni-
tate gene-
rationum
probat
ens à se.

Secundò admisā etiā vltro aternitate genera-
tionum, probò totam collectionem debere pendere
ab aliquo primo esse: illud ens est à se, quod non
habet vllam causam extra se, sed tota collectio en-
tium ab alio vt sic non haberet causam extra se, er-
go illa tota collectio esset verè ens à se.

Deinde implicat vt ens ab alio, sit totum, & ad-
æquatum fundamentum totius esse; nam illud quod
necessariò concipitur habere prius non esse quàm
esse, non potest esse adæquatum fundamentum to-
tius esse; alioqui totum esse fundaretur in non esse,
sed tota collectio entium ab alio prius concipitur
non esse quàm esse, ergo implicat vt illa sit adæqua-
tum fundamentum totius esse.

Implicat
progressus
infinitus
in finibus.

Denique quamuis generationes eo modo essent
aternæ, necesse tamen esset admittere finem aliquem
vltimum, ad quem ita singula dirigantur, vt non
possint vltius ordinari: ergo datur primum ens,
& primum agens cuius actio vltius nequeat dirigi.
Anteced. 1. 2. ostendetur euidenter; quia si essent
infiniti fines, vana esset omnis appetitio, quia nemo
illos fines posset assequi, neque appetitus quiescere
vnquam posset. Deinde illi fines infiniti deberent
posse cognosci simul, aut successiue, quod patet esse
impossibile. Imò nullus omninò esset finis, nam vbi
omnia sunt media nullus est finis, sed omnes fines in-
termedij sunt media; ergo inter eos nullus est finis.
Denique idem ostendit naturalis appetitus beatitudi-
nis saltem naturalis, in qua homo penitus satietur,
& quiescat. Nam ille vanus esse nullo modo po-
test, esset autem omninò vanus si nullum daretur ens
primum & infinitum. Nam illud solum (vt prima
secunda probatum est) esse potest hominis obiecti-
ua beatitudo cum alia nulla res satiare possit infini-
tum appetitum hominis nisi possessio perfecta bo-
ni perfectissimi, vt probat Philosophus 1. & 10.
Ethicorum.

§. IV.

IV. DEMONSTRATIO.

*Dari vniuersalem aliquam causam intelligentem,
& perfectissimam.*

Aspectus
vniuersi
Deum de-
monstrat.

HActenus ad inquirendum Deum, rationis Iudi-
cio vsi sumus, nunc sensibus ipsis propè teneri
potest: est enim aspectus ipse vniuersi euidentissima
Demonstratio supremi opificis rerum omnium vt di-
fert docet S. Iustinus q. 61. ad gentes. Sicut picturæ
præstantissimæ aspectus, infallibiliter arguit existen-
tiam pictoris peritissimi, nauis gubernatio in medio
mari, nauclerum experientem. Et cætera huiusmodi
quæ prosequuntur mirabiliter S. Patres, præsertim
Athanasius l. contra gentiles. Chrysostomus orat. 6.
& 10. ad populum. Theodoretus orationibus 10. de
providentia. Nazianzenus oratione 34. S. Thomas
contra gentes. Damascenus l. 1. cap. 3. & ex recen-
tioribus Theologis, Molina hic art. 3. Lessius libro
aureo de providentia Numinis. Petauius tom. 1. l. 1.
cap. 1. & 2. Theophilus Raynaudus, & alij passim.

Primò ex effectibus naturalibus argumentum (vt
dixi,) suppeditat insolubile, mirabilis totius vniuer-
si machina, in qua sunt quatuor euidenter ostenden-
tia ipsum Deum. Rerum singularum pulchritudo exi-
mia, & perfectio, varietas & innumerabilis multi-
tudo, dispositio & ordo: denique Constans & nun-
quam desinens pereuntium rerum perennitas & du-
ratio, horum vnum quisquis serio aspiciet, imò si
attendat minimam earum rerum quas cernimus speciem,
inueniet sine dubio manifestum Deum. Quæ-
ro enim si videas Homerum poemam tam eleganter com-
positam, si tabellam, si domum si rotatile horolo-

Tem. I.

gium, potes? putare nullam eorum omnium esse cau-
sam, mente præditam ac intelligentiā, quæ illa ex-
cogitarit, formarit, digesserit. Nunquid? dices for-
tuitò illa sic potuisse coalescere, aut stultus non sit
qui persuadere sibi hoc potuerit. Et mundi machi-
nam, tam mirabilem, tam variam, tam ordinatam,
tam constantem, & definitam, erit aliquis cui per-
suasum sit caruisse artifice rationali ac intelligente.
Corpus v. g. hominis imò minimæ formicæ tot ha-
bet partes, vt nullus adeò peritus inueniri possit artifex
qui hoc fabricari posset. Inueni hominem qui muscam,
culicem, formicam formare cum omnibus partibus
suis possit, nunquid si hoc aliquis posset ille pictores
omnes, omnes Polycletos, omnes artifices superaret
ingenio, arte, felicitate: ergo manifestum est non
posse illa existere sine artifice intelligente, quantum-
uis naturæ vi fiant, necesse sanè est interuenire ma-
num intelligentem: & hic est quem vocamus, & si
cæci non sumus, quem vbique in omnibus manifestè
videmus, Deum. Sume videlicet exquisitum aliquod
opus artis, horologium cum dentatis rotulis, cam-
panula, indice, non negas nec negare potes labo-
rasse in eo intelligentiam, & corpus hominis, vbi
tot ossa, tot nerui, tot fibræ, tot humores, tot venæ,
adeò mirabiliter fabricatæ: inseræ, ligatæ, intextæ
sunt: dices cæcam naturam, sine ratione vlla elabo-
rasse. Næ, qui hoc dixerit cæcus est sine ratione, ac
intelligentia: pulchrè Tertull. 1. contr. Marcionem
cap. 10. Deum, ait, habere testimonia totum quod su-
mus, & in quo sumus. Philo l. 1. de Monarchia, cogno-
scendorum opificum (inquit) indicia sunt opera ipsa,
&c.

Secundò ab effectibus naturalibus transire licet,
ad opera supernaturalia quibus sit euidenter credibi-
le Deum esse. Sicenim argumentor: si fuerunt ali-
quæ ab initio prophetica prænuntiationes rerum fu-
turarum: si fuerunt opera miraculosa naturæ om-
nem vim excedentia: si malorum supplicia quæ ma-
nifestè iudicent providentiam, certè illa non possunt
esse nisi à Deo. Hæc autem num? aliquis sanæ men-
tis homo negare potest. Qui scripturas legerit, aut
historias omni fide dignas audiuerit, concludo cum
Nazianzeno orat. 2. de Theologia, nimis præposte-
rum, & absurdum illum esse, qui nec naturalibus ar-
gumentis imò non sibi credit, & etiam inuitus Deum esse
insiciatur. Ego sanè his consideratis attentius quæ pro-
posui conuictus omninò asserere posse videor, Deum
esse credo, scio, video.

Ex effe-
ctibus su-
pernatu-
ralibus de-
monstra-
tur Deus.

QVÆSTIO II.

*De cognitione quidditatis, & Essentiæ
Diuinæ. q. 3.*

Dixi hætenus Deum esse; nunc difficilius est ex-
plicare quid ille sit. Magnum quid, maiusque
quàm cogitari possit Numen est (inquit Lactantius
l. 6. cap. 24.) cuius nec virtus æstimari possit, nec
magnitudo perspicui, nec principium comprehendi,
ita vt cum ad eum mentis humanæ intentio, & acu-
men & memoria perueniret, quasi subductus, & con-
sumptis omnibus viis, subsistat, hæreat, deficiat, &c.
rationemque reddit Nazianzenus orat. 34. quia crea-
turæ, licet ostendant liquidò Deum quoad an sit, de-
ficiunt tamen ostendentes eum, quoad quid sit: si quis
enim (inquit Dionysius Epist. 1. ad Caium) Deum
vidit, & cognouit quod vidit, non Deum vidit sed ali-
quid extra Deum. Sed vt aliquo tamen modo verum
conceptum formemus Dei, & intelligamus pro mo-
dulo humanæ mentis quidditatem hanc magnam,
mirabilem, omnia continentem & superantem tria
videntur dicenda. Primò quænam sint prædicata vni-
uersalia

Creaturæ
ostendunt
an sit
quid sit
Deus.

B

uerbalissima